

VADEMECUM
(Irányelvek a bírósági tolmácsokkal és fordítókkal való hatékonyabb kommunikációhoz)

A EULITA (A bírósági tolmácsok és fordítók európai egyesületeinek ernyőszerkezete) és az ECBA (A védőügyvédek európai egyesülete) közös projektje, amelyet az ECBA antwerpeni tavaszi konferenciáján mutattak be Belgiumban, 2010 áprilisában.

Vademecum
bírák, ügyészek, ügyvédek és bírósági tolmácsok számára

Az alábbi pontok gyakorlati tapasztalatokon alapulnak. A lista semmiképp sem teljes, mégis egyfajta első kísérletnek tekinthető a bírák, ügyészek, ügyvédek és bírósági tolmácsok közötti együttműködés javítására. Esetleges megjegyzéseiket és javaslataikat mindig örömmel fogadjuk.

1) A tolmács kiválasztása

Annak érdekében, hogy biztosítható legyen a kiváló nyelvtudás és a szakmai etikának megfelelő tolmácsolás, elméletileg csak bírósági tolmácsokat (esküt tett és a bíróság által regisztrált tolmácsokat) szabad alkalmazni.

Olyan nyelvek esetében, amelyeknél nincsenek regisztrált bírósági tolmácsok, előnyös, ha a bírósági tárgyalás előtt a bíró vagy az ügyész ellenőrzi a tolmács képzettségét és készségeit egy rövid beszélgetés keretében, és megbizonyosodik a tolmács bírósági eljárási nyelvben való jártasságáról.

2) Előzetes tájékozódás

Bonyolult és hosszú eljárás, valamint terjedelmes iratok és bonyolult ügyek esetében a bírósági eljárás előtt vagy néhány nappal a tárgyalás előtt érdemes áttekintenie az iratokat a tolmácsnak, hogy hatékonyan fel tudjon készülni az ügy szakkifejezéseiből (például az orvostudomány, a műszaki tudományok vagy a gazdaság területeiről).

3) Ülésrend a tárgyalóteremben

A bírósági tolmácsnak mindig olyan helyen kell ülnie a tárgyalóteremben, ahonnan látja és hallja az összes résztvevő felet, ezzel szemléltetve, hogy a tárgyaláson semleges tolmácsként vesz részt. Ez arra az esetre is érvényes, ha a tolmács fülbesúgással tolmácsol.

A tolmács számára minden esetben fontos, hogy jól lásson és jó legyen az akusztika, ill. lehetőséget kell biztosítani számára, hogy szilárd felületen (pl. asztalon) jegyzetelhesen.

4) Az eljárás szereplőinek rövid bemutatása

Mivel a bírósági eljárások minden országban eltérőek (és az átlagember nem ismeri a bírósági eljárásokat), a szereplők (bíró, ügyész, bírósági titkár, bírósági tolmács, ügyvéd stb.) rövid bemutatásával csökkenteni lehet a külföldi vádlottak idegességét és gördülékenyebbé lehet tenni az eljárást.

A résztvevők bemutatása során külön érdemes hangsúlyozni, hogy a bírósági tolmács semleges személy és az a feladata, hogy minden kérdést és kijelentést lelkiismeretesen és teljes mértékben átültessen az adott másik nyelvre.

5) Írott szövegek a tárgyalásokon

Amennyiben írott szövegeket (feljelentéseket, dokumentumokat, szerződéseket, levelezéseket, iratokat stb.) mutatnak be és olvasnak fel a tárgyaláson, ezeket a dokumentumokat (eredetiben vagy másolati példányban) át kell adni a bírósági tolmácsnak, hogy blattolva tudjon tolmácsolni.

6) A tárgyalás tolmácsolása külföldi felek számára

Annak érdekében, hogy a külföldi résztvevők is követni tudják a tárgyalást (pl. a tanúk meghallgatása alatt), a bírósági tolmács számára lehetővé kell tenni, hogy a tanúk és/vagy bíró (ügyész, ügyvédek) kijelentéseit fülbesúgó módon tudja tolmácsolni – például úgy, hogy a tolmács a felek mellett ül.

Annak érdekében, hogy a megterhelő fülbesúgó tolmácsolást segítsük és a bírósági tárgyalás során a fülbesúgás miatti akusztikai zajokat elkerüljük, az ún. tour guide vezeték nélküli tolmács berendezés használata ajánlott.

7) A tolmácsolás félbeszakítása

A kijelentések jegyzeteléssel történő helyes és teljes tolmácsolása nagyfokú koncentrációt igényel. A tolmácsolás logikus menetét megzavarja, ha az ügyvédek, bírók, felek stb. bármilyen módon beavatkoznak a tolmácsolásba, éppen ezért a bírósági tolmácsot csak akkor szabad félbeszakítani, ha befejezte a tolmácsolást.

8) Szünetek

Mivel a bírósági tolmácsolás nagyfokú koncentrációt igényel, ezért körülbelül óránként rövid szüneteket szükséges tartani.

9) Ne ruházzunk át bírósági feladatokat a bírósági tolmácsra

Habár a bírósági tolmácsok tudják, hogy a tárgyalás elején a feleknek igazolniuk kell magukat, és a tanúkat emlékeztetik arra, hogy kötelesek igazat mondani, valamint azt is, hogy az elítélt személyeket tájékoztatni kell a jogorvoslati lehetőségekről; ezek a formalitások azonban a bíró feladatai közé tartoznak, meg kell kérnie tehát a tolmácsot, hogy mondja el ezeket az információkat a vádlott/elítélt személyeknek.

10) A bírósági tolmácsok kulturális kompetenciája

Amennyiben a tárgyalás során a bíró vagy az ügyész egy etnikai csoport sajátos szokásairól szeretne a tolmácstól információhoz jutni (pl. a bólintás „igent” vagy „nemet” jelent), vagy ha a bírósági tolmács szükségesnek véli, hogy tájékoztassa a bírót vagy az ügyészt bármilyen sajátosságról, mely által jobban megértheti a külföldi fél viselkedését a tárgyaláson, akkor ezt az eljáráson kívül kell megtenni. Ilyen esetben a bírósági tolmács például rövid szünetet kérhet.